

Innhold

Forord	9
Innledning	11
Bokas oppbygning	12
Kapittel 1 Sentrale begreper	15
Pedagogisk nærvær	15
Inkludering	16
Inkluderingsbegrepet i norsk utdanningspolitikk	18
Et sammensatt inkluderingsbegrep	20
Analysenivå og perspektiver	26
Skolen som risikosone	27
Det offisielle mangfoldet	29
Teoretiske perspektiver	31
Forholdet mellom individ og samfunn	33
Identitet, selvet og erfaringene	34
Kapittel 2 Pedagogisk nærvær	38
Pedagogisk nærvær i offentlige dokumenter	38
Kjærlighet og nærvær	39
Kjærlighet til livet og kunnskapen	41
Livet – skolelivet	41
Kjærlighet til kunnskapen	42
Kjærlighet til elevene	47
Omsorg	48

Pluralitet og mangfold som verdi	50
Individualitet og fellesskap	51
Å ha øyne for det unike	52
Å handle med engasjement og omtanke	53
Anerkjennelse og respekt	54
Den nærværende dialogen	55
Dialog og oppmerksomhet	56
Gjensidighet og objektivisering – blikket i klasserommet	57
Å utvikle en nærverspedagogisk grunn å stå på	62
Utvikling av en læreridentitet og vilje til å inkludere	64
Selvinnsikt	65
Frihet og ansvar – lærerens relative autonomi	66
Å forstå seg selv som profesjonell utøver	67
Kapittel 3 Barn og unge i skole og samfunn	69
Innledning	69
Samfunnsendringer	69
Kunnskapssamfunnet	71
Samfunnet og elevene	72
Stabilitet og endringer i skolen	73
Endret syn på barndom og ungdom	75
Samfunnsendring og generasjonskløft	77
Å vokse opp med digitale og sosiale medier	78
Endringer i relasjonen skole og hjem	80
Kapittel 4 Klasserommet som inkluderingsarena og risikosone	81
Det mangfoldige lærerarbeidet	81
Rammer for det faglige og sosiale arbeidet	82
Å bli kjent med elevene i klassen	83
Klasserommet som inkluderingsarena	85
Inkluderende læringsmiljø	86
Undervisning og tilpasset opplæring	97
Spesialundervisning og særskilt tilrettelegging	103
Klasserommet som risikosone	105
Vurdering av elevene – karakterer	105
Kjedsomhet	107
Uro og bråk	108
Erting og mobbing	109

Usynliggjøring	111
Friminuttene	111
Kapittel 5 Konstruksjon av klasser og elever	113
Innledning	113
Kvalitativt forskningsintervju og intervjusituasjonen	114
Klassen som fellesskap	116
Harmonisering og homogenisering	116
Distinksjon mellom klassen og enkeltelever	117
Normalisering gjennom sammenligning og kontraster	118
Konstruksjon av elever og elevhierarkier	119
Posisjonering og posisjon	119
Konstruksjoner og sammenligninger	121
Behovet for kategorier og problemene de reiser	131
Kapittel 6 Inkluderings- og ekskluderingsprosesser i elevperspektiv.	135
Innledning	135
Om min tilnærming til elevene	136
Mange ulike stemmer.	138
Det sammensatte selvet	139
Skolens betydning for elevenes selvilde.	141
Læringsmiljø	143
Relasjoner mellom elevene	143
Forholdet til skolen	143
Forholdet til klassen.	144
Det konstruerte fellesskapet	145
Konstruksjonen av medelever.	145
Konstruksjon av hierarkier	147
Dominans	148
Erting og mobbing.	150
Nærhet og distanse mellom grupper.	154
Elever som dørvakter (gatekeepers): inkluderende og ekskluderende praksis	155
Relasjoner til lærerne – rettferdighet	156
Den gode læreren.	157
Lærere som støtter	159
Lærere som krenker	160
Vurdering av seg selv som elev	160

Kapittel 7 Et mangfoldig mangfoldsbegrep	162
Mangfold i lys av fagperspektiver.	163
Biologiperspektiv	164
Kulturperspektiv	167
Samfunnsperspektiv	173
Institusjonsperspektiv.	177
Individ og identitetsperspektiv	180
Kapittel 8 Kjærlighet og nærvær i mangfoldige fellesskap	183
Kvalitet og kompleksitet	184
To eksempler	186
Pedagogisk nærvær i form av dømmekraft og klokskap	189
Kjærlighet til menneskene	190
Kjærlighet til livet og kunnskapen	193
Læreren som medmenneske	195
Litteraturliste	197
Stikkord	209